

УДК 657

Текменжи Р.О.,

Сокіл О.Г., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

ОБЛІК І АНАЛІЗ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація: в статті розглянуті основні підходи до формування трансакційних витрат, проведено аналіз, який дозволив виявити, що всі витрати діляться на: витрати, що відносяться до готового продукту (ProductCosts), і витрати, що відносяться на період часу (PeriodCosts), а також на фіксовані (постійні) і змінні.

Ключові слова: облік, аналіз, трансакційні витрати, класифікація.

Tiekmienzhy R., Sokil O.

RECORDING AND ANALYSIS OF TRANSACTION COSTS IN ENTERPRISE MANAGEMENT

Abstract: The main forming approaches of transaction costs were described in the paper. Analyze was conducted, which revealed that all costs are divided into: costs related to the finished product (Product Costs), and expenses related to the time period (Period Costs), and to fixed (constant) and variable.

Key words: accounting, analysis, transaction costs, classification.

Текменжи Р.А., Сокил О.Г.

УЧЕТ И АНАЛИЗ ТРАНСАКЦИОННЫХ ИЗДЕЖЕК В УПРАВЛЕНИИ КОМПАНИИ

Аннотация: в статье рассмотрены основные подходы к формированию трансакционных издержек, проведен анализ, который позволил выявить, что все затраты делятся на: расходы, относящиеся к готовому продукту (ProductCosts), и расходы, относимые на период времени (PeriodCosts), а также на фиксированные (постоянные) и переменные.

Ключевые слова: учет, анализ, трансакционные издержки, классификация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підприємство отримує прибуток від різних видів діяльності, який в подальшому можна перетворити в реальні гроші.

Для кожного підприємства найбільш істотним принципом виробництва є фактор існування витрат, що впливає на формування

прибутку. Якщо підприємство недостатньо приділяє належної уваги обліку витрат, то це може призвести в подальшому до значного зниження рентабельності підприємства. В наслідок чого величина прибутку зменшується і, найчастіше, становиться негативною. Через це господарська діяльність починає приносити збитки.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблем. Великий значний внесок у дослідження проблеми обліку і аналізу трансакційних витрат зробили такі відомі вчені: С. Архієреєва, Д. Норд, Дж. Робертс, І. Барцеля, П. Мілгром, Дж. Б'юкенена, О. Асташова. Проблема трансакційних витрат в управлінні присвячено праці Г. Кірейцева, М. Пушкаря, Ж. Юшак, М. Шигун.

Проте деякі питання в даній області досі ще залишаються відкритими.

Цілі статті. Трансакційні витрати займають значну частку у структурі витрат, проте їх досить складно ідентифікувати і виокремити із загальної сукупності витрат. Дана робота спрямована на дослідження, як саме поділяються витрати.

Проаналізувати й узагальнити облік і аналіз трансакційних витрат. З'ясувати яку роль відіграють трансакційні витрати в управлінні підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття трансакційні витрати привернуло до себе увагу науковців нещодавно. По-перше, це зумовлено тим, що тільки на основі трансакційних витрат можна оцінити скореговану величину витрат. По-друге, визначення впливу витрат на ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Поняття «трансакція» (лат. Transaction – здійснення, договір) має подвійне тлумачення: банківська операція, яка полягає в переведенні коштів з одного рахунку на інший; операція (угода), що супроводжується взаємними вчинками [1].

Відповідно, трансакційні витрати:

- витрати пов'язані з пошуком споживачів, постачальників, нових партнерів по бізнесу;
- витрати пов'язані з подальшою договірною діяльністю між суб'єктами ринку, захистом прав власності та інші операційні витрати понад основні витрати на виробництво та обіг. Класифікувати їх можна до і після укладення угод [2].

На даний час недостатньо приділяється увага підприємствам зі

сторони керівництва та співробітників, щодо внутрішнього та зовнішнього контролю процесу виробництва в результаті чого і виникають зайві витрати.

Основою та головною причиною стає те, що недостатньо детально вивчають час і місце виникнення витрат життєвого циклу продукції. Взагалі дуже важко знайти в заплутаній структурі витрат, їх взаємозалежність і залежність від ключових факторів підприємницької діяльності. В свою чергу керівництво підприємств повинно усвідомлювати необхідність виявлення і управління витратами, тобто знаходити шляхи щодо їх зниження.

Трансакційні витрати є за своєю природою соціальними витратами, як трактує теорія загальної рівноваги, вони перешкоджають позитивним процесом і прискорюють негативні [3].

Трансакційні витрати включають в себе витрати збору і переробки інформації, проведення договорів і переговорів і прийняття рішень, контролю за дотриманням контрактів і примусу до їх виконання.

Ринок вимагає адекватного та ефективного управління підприємством. Для досягнення успіху підприємство повинно наймати висококваліфікований управлінський персонал, накопичувати трансакційні витрати. Це збільшує ефективність впровадження управлінських рішень при не значному збільшенні адміністративних витрат.

Головною ознакою поділу витрат для загальної класифікації є місце появи витрат і використання витрат до різних сфер діяльності підприємства. Завдяки існуючим класифікаціям на рис. 1 схематично зображені основні групи трансакційних витрат:

Адміністративні витрати включають до себе загальну суму витрат, пов'язаних з загальним управлінням підприємства. Тобто містить апарат управління, в тому числі бухгалтерію, планово-фінансовий відділ і інші підрозділи управління.

До розглянутої схеми класифікації вище можна застосувати класифікацію витрат по відношенню до готового продукту. Всі витрати підприємства поділяються на дві групи:

- витрати, що відносяться до готового продукту (ProductCosts);
- витрати, що відносяться до періоду часу (PeriodCosts).

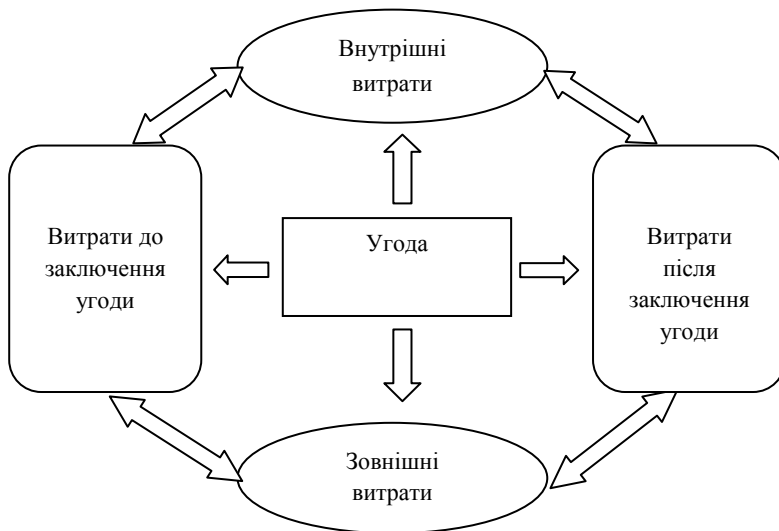

Рис. 1. Загальна класифікація трансакційних витрат

Ознакою поділу витрат згідно даної класифікації є спосіб, за допомогою якого витрати відносяться на собівартість проданих товарів. Витрати першої групи включаються у собівартість проданих товарів лише тоді, коли готова продукція, до складу якої увійшли ці витрати, продана. До моменту продажу ці витрати у складі товарно-матеріальних запасів підприємства являють собою його активи, тобто вони матеріалізовані у складі незавершеного виробництва або готової продукції та зберігаються на складі. Витрати другої групи включаються у звіт про прибуток та збиток, тобто враховуються при розрахунку прибутку та збитку підприємства протягом того періоду, коли вони були фактично понесені. Характерним прикладом другої групи є витрати, пов'язані з загальним управлінням підприємства.

Також витрати можна класифікувати за характером поведінки. Згідно з цією класифікацією, основною ознакою є залежність зміни витрат та базового показника. В якості останнього зазвичай використовується обсяг проданих товарів. Відповідно з цією ознакою витрати підрозділяють на два види:

1. фіксовані (постійні);
2. змінні.

Постійні витрати – це такі витрати, які не змінюються, навіть коли змінюється рівень виробництва і продажу за який то певний період часу(наприклад, рік).

Змінні витрати – це такі витрати, які змінюються (в цілому) прямо пропорційно збільшення або зменшення обсягу виробництва і продажу (в припущенні, що витрати на одиницю продукції залишаються майже постійними, стабільними) [4].

Актуальність останнім часом трансакційних витрат в управлінні підприємства зростає. Тому що, суб'єкти, які приймають економічні рішення. Повинні володіти інформацією про те, що частина понесених витрат на ведення господарської діяльності забезпечує приріст вкладеного капіталу та обслуговуюча діяльність, яка охоплює процеси отримання інформації про економічне та ринкове середовище, правові та політичні умови, специфіку попиту та пропозиції продукції, налагодження економічних та виробничих бізнес-зв'язків, виконання заходів з просування виготовленої продукції. Даний напрямок необхідно вивчати, адже це своєрідне універсальна категорія, яка дає змогу вивчати і пояснювати виникнення, існування та розвиток різних явищ та процесів, які виникають в ході існування підприємств.

Висновки. Велика кількість досліджень провідних вітчизняних і зарубіжних вчених вказують на те, що трансакційні витрати є насамперед важливою і водночас складною та багатогранною категорією. За багаторічні пошуки, єдиного розуміння трансакційних витрат, так і не знайдено.

Таким чином, можна зробити висновки, що існуюча класифікація трансакційних витрат, що відноситься до готового продукту (Product Costs), і витрати, що відносяться до періоду часу (Period Costs), а також на постійні (фіксовані) і змінні, недостатньо обґрунтовані, тому в майбутньому, на нашу думку, будуть кардинально змінені. Обґрунтуванням для цього є недостатня вивченість і спрацьованість проблеми.

Можно стверджувати, що до трансакційних витрат відносять витрати на проведення переговорів і прийняття рішень, контролем та юридичним захистом виконання контрактів в умовах ринку, тому вони займають значну частку в управлінні підприємства. Також можна додати, що завдяки ним йде контроль не тільки щодо переговорів, але й в цілому на підприємстві.

1. Словник банківської термінології. Сайт–словник економічних, банківських та фінансових термінів. [Електронний ресурс] // Режим доступу: // www.glossary.org.ua/katalog/t/6
2. Витрати і доходи фірми. Механізм ціноутворення / Основи економічної теорії. Мамалуй О.О. // Перша Українська електронна бібліотека підручників. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://>

pidruchniki.com.ua/11570718/politekonomiya/vitrati_dohodi_firmi_mehanizm_tsinoutvorennya

3. Мартынов С.В. трансформация структуры транзакционных издержек смешанной экономики: автореф. Дис. ... канд. Эконом. Наук. Саратов, 2010
4. Савчук В. Управление издержками предприятия и анализ безубыточности // Корпоративный менеджмент [электронный ресурс] // режим доступа: <http://www.efin.ru.management/costin/index.shtml> (дата обращения 24.09.2011)